Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

Eduskunnan talousvaliokunnalle
TaV@eduskunta.fi

Muistio 1 (2)

2.6.2021

Talousvaliokunta torstai 03.06.2021 klo 12.00 / VNS 4/2021 vp

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n asiantuntijalausunto valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden selonteosta (VNS 4/2021 vp)

Kiitämme lausuntomahdollisuudesta ja toteamme seuraavaa:

Nykytilanneanalyysi ja lähivuosien kehitysarviot
Nykytilanteen analyysistä ja lähivuosien kehitysarvioista olemme pitkälti samaa mieltä. Riski ovat kasvussa ja niiden rakenne ja kokonaisuus ovat edelleen monimutkaistumassa. Sen vuoksi on entistäkin tärkeämpää huolehtia turvallisuuteen liittyvien resurssien riittävyydestä ja niiden mahdollisimman tehokkaasta kohdentamisesta.

Selonteossa todetut kehityskohteet
Selonteossa todettu panostustarve ja -tavoite ennalta ehkäisemiseen on lähtökohtaisesti hyvä asia. Ennaltaehkäisy maksaa usein vähemmän kuin tapahtuneen hoito kaikkine välittömine ja välillisine vaikutuksineen.

Samalla on kuitenkin muistettava, että myös turvallisuusviranomaisten reaktiivisista tehtävistä on edelleen pidettävä huolta. Rikostutkinnan tuloksellisuus on heikentynyt esim. ihmisten ja yritysten arkea koskettavissa petos- ja omaisuusrikoksissa, kun resursseja on jouduttu suuntaamaan vakavimpiin tekotyyppeihin. Esim. rikostutkinta ei saisi enää enempää kärsiä toiminnan painopisteen suuntaamisesta ennalta ehkäisyyn huomioiden myös se mahdollisuus, että valtiontalouden tilanne ei mahdollistaisi kaivattuja resurssilisäyksiä esim. poliisiin.

Selonteon kehitysosuus on kaiken kaikkiaan häiritsevän viranomaiskeskeinen. Näin esim. kohdissa 5.8.1 ja 5.8.2, joissa olisi voitu huomattavasti paremmin huomioida yksityisen sektorin yritysten rooli yhteistyössä ja myös esim. kyberturvallisuuden käytännön toteutuksessa. Nyt yritykset ovat enemmänkin korkeintaan objekti kuin subjekti, aktiivinen toimija ongelmia ratkaisemassa.

Keskeinen kehitettävä asia viranomaisten ja yritysten välisessä käytännön yhteistyössä on tiedonvaihdon juridiset esteet, joiden nähdään laajasti haittaavan myös viranomaisten välistä yhteistyötä. Nämä esteet on

määrätietoisesti pyrittävä poistamaan ja löytämään keinot, millä perusteltua tietoa voidaan vaihtaa ja sitä kautta esim. estää rikoksia.

Painotamme sitä, että digiosaaminen on kansalaistaito ja sen merkitys kasvaa jatkuvasti. Osaamista tarvitaan kaikissa ikäryhmissä. Kyberturvallisuuden kehitysohjelma tunnistaa tämän ja siinä tavoitteeksi on asetettu digi- ja kyberturvallisuusosaamisen kehittäminen ja sisällyttäminen koulutuksessa kaikkien asteiden oppisisältöihin. Sitä tarvitaan myös ammatissa oppimisen osana samoin kuin työelämän ulkopuolella oleville, mm. ikääntyneille. Mitä paremmat valmiudet ovat, sitä huonommin esim. digitaalista maailmaa hyödyntävät rikokset onnistuvat. Myös kyberturvallisuus tarvitsee rahallista panostusta. Ilman sitä digitalisaatio ei voi kestävästi kehittyä.

On erinomaista, että syrjäytyminen on tunnistettu sisäisen turvallisuuden riskiksi. Selonteossa on mainittu keskeisinä siihen johtavina syinä mm. työttömyys ja alhainen koulutustaso. Parasta syrjäytymisen ennaltaehkäisyä on opiskelumahdollisuuksiin ja korkeaan työllisyyteen panostaminen. Tässä mielessä koulutuspolitiikka ja työllisyyspolitiikka ovat myös hyvää turvallisuuspolitiikkaa. Asiaan kannattaa panostaa laajasti.

On myös erinomaista, että selonteossa on asetettu tavoitteeksi varmistaa Suomen vetovoimaisuus kansainvälisten osaajien näkökulmasta mm. takaamalla laadukkaat ja nopeat maahanmuuton lupaprosessit sekä oikeusturvan takaava kansainvälisen suojelun järjestelmä (5.10.11, viimeinen kohta). Tämä on erittäin tärkeä tavoite myös elinkeinoelämän näkökulmasta. Suomi tarvitsee osaajia myös ulkomailta.

Koronapandemian opit myös sisäisen turvallisuuden kannalta on kannattavaa käydä perinpohjaisesti läpi ja pyrkiä miettimään, miten niihin voitaisiin jatkossa yhdessä varautua. Tässäkin yritysten rooli on keskeinen.

Lopuksi nostaisin esiin tarpeen, jota selonteossa ei ole tunnistettu. Väkivallan riskit työelämässä ovat olleet pidempään kasvussa, mm. majoitus- ja ravintola-alalla sekä kaupan alalla. Eduskunnan lakivaliokunnassa on parhaillaan käsittelyssä laajaa kannatusta saanut laittoman uhkauksen syyteoikeuden muutos. On erinomaista, että tämä tavoite lopulta etenee ja yritykset saavat työkaluja suojata omia työntekijöitään. Lainsäädännöstämme puuttuu kuitenkin edelleen yrityslähestymiskiellon tyyppinen instrumentti, jollainen Ruotsissa tuli voimaan maaliskuun alusta tänä vuonna. Yritysten olisi tärkeää pystyä tehokkaasti puuttumaan myös toistuviin, samojen tekijöiden tuottamiin häiriö- ja uhkatilanteisiin.